Any XI — Ciutat de Mallorca.—12 de agost de 1916 — N. 516

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dins Espanya: **una pesseta.**
Fora d'Espanya: **dues pessetes.**

ADMINISTRACIÓ:
St. Bernat, 5, 1r pral.-2.ª
CIUTAT DE MALLORCA
Administrador: Juan Riutort.)

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuaderna, cions d' En Francesc Ferrer-Sta. Eularia, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Coses de sa guerra

Es zepellins alemanys fa unes quantes setmanes que fan volades desiara per demunt Inglaterra, amollant bombes i bombes damunt ses poblacions que troben, calant foc, esfondrant edificis, matant gent. Una d'aquestes vegades volaren damunt Londres i sembla que hi feren molt de maig. Es diaris inglesos neguen que aqueixes volades los fossen gaire fatals; ios ès a ells es negar-ho. I demanen que ets *avions de guerra* inglesos se'n vagen a bombetjar Berlin. No està mal pensat; es fer-ho ja costarà més.

Tant es francesos com ets inglesos e-hu han provat d'envestir ses ciutats alemanyes foranes volant-hi per damunt amb sos seus *avions* o *voladores,* amollant-hi bombes. Dalt Karlsruhe hi han volat dues vegades tirant-hi tantes de bombes com pogueren, fent-hi una bona partida de víctimes.

De manera que això de bombetjar ciutats i viles amb zepellins, avions, biplans, aereoplans o voladores, lo que els-e volgueu dir, ès una cosa cruel, feresta, terrible, seuvatge, tot lo que vulgueu, però que hu fan, si en saben i ses forses i es remeis los hi arriben, tots es pobles en guerra. No son només ets alemanys i ets austriacs; e-hu fan també, tant com poren, ets inglesos i es francesos i ets italians i es russos.

Es com lo des *gasos asfixiants*, que ets alemanys introduïren com arma de guerra. Ets aliats en protestaren dient-ne la mala-pèssima de tal arma de guerra que era lo més criminal, lo més barbatxo, lo més seuvatge; i acabaren per ells adoptar tal arma de guerra, emprant es gasos asfixiants tot quant han pogut contra ets alemanys, semblant-los molt bé per llevar contraris des vent.

Noltros consideram que tot lo que sia matar sa gent es horrible, atroç, ferest, se fassa sa mort aixi com se fassa, amb bala, amb espasa, amb massa, amb destral, amb gas asfixiant, amb bombes tirades de part damunt o de davant, de derrera, de costat. No hi sabem veure gaire diferencia entre aqueis diferents modos de matar sa gent: los consideram tots igualment ferests, horribles, seuvatges. Sa guerra sempre hu ès estada feresta, horrible; e-hu ès estada, e-hu ès i e-hu serà sempre, sempre, sempre.

Mal llamp ella i tots es qui preguen per ella.

Sa vaga des ferroviaris

Ja hu sabeu que dins casi tota l'Espanya s'altra setmana es ferroviaris se declararen en vaga perque demanaven auments de paga que ses companyíes cregueren que no poríen concedir sensa perjudicar-se massa. A Valladolit hi ha un gremi de ferroviaris catòlics, que cregueren que no hi havía motiu per declarar sa vaga, lo qual va caure tort de tot an ets altres ferroviaris, tocats moltet de socialisme i revolucionarisme, els quals se són portats amb aquells companys seus catòlics de Valladolit de sa manera més indigne, cruel i seuvatge, maltractant-los de paraula i d'obra, no sols a ells sino a ses dones i families d'ells, i escampant demunt es paperots socialistes i revolucionaris ses mil calumnies contra tals ferroviaris catòlics, tractant-los de canalles, traidors, Judes, criminals i venuts, posant-los com un pedàs brut, no deixant-los part sana. Això fa s' *Obreretxo Balear* dissapte passat, treient foc p'es caixals i fent saboneretа contra aquells obrers catòlics de Valladolit.

Sir Roger Casement penjat

Es cap de sa derrera sublevació irlandesa, es gran patriota irlandès Sir Roger Casement, benemèrit en grau superior de sa seua Patria i també d' Inglaterra, polític honradíssim, de gran talla i catòlic de cor com casi tots ets irlandesos, caigué en mans de ses Autoridats ingleses, que li formaren causa, firmant-li sentencia de morir penjat, i efectivament dia 3 d'aqueix mes, dijous de s'altra setmana, el penjaren com dos i dos fan quatre; i cap de tants de periòdics lliberals i revolucionaris com se publiquen a Inglaterra, a França, a Italia, a Portugal, a Espanya, que sempre que los convé se proclamen inimics de sa pena de mort, donant-la com una pena bàrbara, cruel, seuvatge, propia de pobles barbatxos i sanguinaris; cap d'aqueis periòdics ha piulat contra tal pena de mort, donant la com una pena bàrbara, cruel, seuvatge, propia de pobles barbatxos i sanguinaris; cap d'aqueis periòdics ha piulat contra tal pena de mort. ¿Per que? Senzillament, perque es condamnat a mort no era cap ateu ni cap incrèdul, ni cap caporal de sa revolució impía, ni cap inimic de Deu ni de l'Esglesia; no era cap masò, cap missatge de sa masonería; sino un catòlic, un defensor de sa oprimida, de sa botxinetjada, de sa vexada i endogalada i martirisada Irlanda, fia coral de l'Esglesia Catòlica. Per això tots aquells periòdics, que se proclamen sempre estalons i columnes de sa llibertat humana i inimics de sa pena de mort, se 'n son guardats com de caure de protestar de sa sentencia de mort contra Sir Casement; no han alsada la veu contra tal sentencia ni contra s'execució de tal sentencia; los ha semblat molt bé que el penjassen a Sir Casement ets inglesos i que era molt justa i molt raonable i molt humanitaria tal sentencia de mort i sa seua execució.

I això són aquells mateixos' periòdics que mogueren aquell escàndol tan ferest dins tota Europa i Amèrica contra Espanya perque es nostros Tribunals Militars sentenciaren a mort i fusellaren En Ferrer p'es crims que havía comesos i fets cometre promovent i dirigint sa *Setmana Trágica* de Barcelona. Aixi va el mon: es periòdics masònics o influïts de sa masonería donen per ben fet tot lo que los convé i per mal fet tot quant no los convé; es Tribunals que amb ses seues sentencies donen gust a sa masonería, són els grans Tribunals del mon, justiciers, rectes, impecables; es Tribunals que no donen gust a sa masonería, són injusts, prevaricadors, carn venuda, penjadors.

¿S'ès vista mai farsantería ni hipocresía comparable a sa des periòdics masònics, masonisants o influïts de sa masonetía? ¡E-hu són uns hipòcrites, uns farsants, sols comparables a ses banyes d'En Barrufet!

Sir Roger Casement va morir com un bon cristià. ¡Que el Bon Jesús l'ha ja trobat en estament de gracia! i, si encara estigués entretengut an el purgatori, ¡que el trega i l'admeta a l'etern descans de la santa gloria! i doni a sa mareta, que encara ès viva, i an ets altres parents molts d'anys de vida per pregar per ell, i el conort i conformansa per suportar un cop tan terrible com ès estat aqueixa mort per Irlanda i per tots els parents del gloriós Sir Roger Casement. Al cel lo vegem! Amèn.

Un article d'En Gustau Hervé

Es un socialista francés de cap de brot, partidari de sa guerra contra Alemania; publica un periòdic *La Victoire* a on en diu de verdes i de madures contra qualsevol, comensant p'es Govern Francès, fins an es punt que sa censura francesa li escapsa ets articles horriblement, perque no té rues a sa llengo i, en posar mà a ploma contra qualcú, fa maig.

Idò bé, aquest homo s'altre dia pupublicà un article a on diu que França passa per un moment crític i que s'hi senten síntomes de s'espantosa *desfeta* de l'any 1871, quant e-hi hagué s' altra guerra franco-prussiana que acabà tan malament per França.

Dins aqueix article posa lo que li van a contar i lo que ell ha sentit per ses seues propies oreies.

Diu que li van a contar que ses dones franceses de ses bandes de ponent diuen per pa i per sal que ja estàn de guerra fins part-demunt es cabeis, i que no conraràn pus ses terres, veiam si aixi vendrà sa pau. I li donen per cosa certa a N'Hervé que no són només ses dones franceses de ses bandes de ponent que diuen això, sino que ja hu comensen a dir ses de totes ses altres bandes de França.

I què ès lo que ha sentit N'Hervé per ses seues propies oreies?

Diu que per tot arreu diuen això:

«Si sa guerra continúa, ès perque es Generals i Majors la fan durai a posta per tenir més bona paga.»

«Si sa guerra dura tant de temps, ès perque es Ministres i es Diputats tenen interés en que duri tot lo més possible.»

Són es qui fan canons que fan durar tan sa guerra perque los dona la gana, per ses conveniencies que hi tenen».

«An es front, a sa linea de foc, no hi ha burgueses (rics), no hi ha més que pobres.»

Assegura N'Hervé per cosa certa que ell sent aquestes veus per on-se vuia, i llavò en conta una altra de més feresta encara. Diu que dia 14 de juriol, sa festa nacional de la França revolucionaria, e-hi prengueren part moltes de tropes a Paris, que llavò s'embarcaren a un tren de *camions* automòvils. Quant cada *cumió* partía, la gent feia mans-balletes i donaven *visques*! Quant havía de partir es darrer, tot ple de Majors, un des poble diu: —*Son Majors! ¡Fora aclamar-los! ¡Fora mans balletes!*

I es camió partí, i tothom boca closa, sensa fer cap demostració d'afecte ni d'entusiasme.

¿Que hi ha de veritat en tot això? No hu sabem Per no esser ver, allà on e-hu conta un francès com N'Hervé, també hu trobam molt per allò de que negú sol apedregar sa seua teulada.

Ja hu veurem a on se jeurà En Gelat.

Un Filisteu en campanya

No cregueu que sía de sa nissaga des qui donaren tant que fer an ets Israelites en temps de Sansó, Saul i Davit; du ses ombres mortes i s'escopeta curta i llavò sensa pany. No pasa d'un torre pipes, que l'enfila per sa punta, no serva es solc i no fa més que escopir fora de sa trona.

Se veu que no va porer païr es nostro articlet de dia 22 de juriol ¡*Ai «Catalans de Mallorca» no vos fa!*, i sortí l'homo tot envidat dia 24 damunt *La Ultima Hora*, un des papers més filisteus i més xeubes que sien sortits mai a Mallorca, i amollà a s'aixeta contra noltros.

Com, encara que tenguem camvi amb *La Ultima Hora*, no la lletgim mai per no perdre temps, no mos adonàrem de s'envestida que aqueix *Filisteu* tractà de pegar-mos. Mos n'entre-sentírem p' es setmanari *Sóller* de dia 29; tenguérem altres feines, i no trobàrem *La Ultima Hora* que duia es *tu-autem*, fins que ja teníem plena LA AURORA de la setmana passada. Per això no li contestam fins avui.

Comensa es *Filisteu* per dir: «Mallorca no ès catalanista».—Però, *Filisteu*! ¿qui ha dit que hu siga? ¿E-hu ha dit LA AURORA? Aixi es bo de fer refutar un contrari, atribuïnt-li lo que no ha dit.

Diu també es *Filisteu* que «dos boldrons d'intel·lectuals mallorquins» diuen en tots estons que Mallorca ès una extensió, un feude des catalanisme». —Però ¿qui són aqueis intel·lectuals que diuen això? ¿Quant ni a on e-hu han dit? Veiam, *Filisteu* de l'orde, citau noms i armes! ¿Que no sou capaç?

Diu també es *Filisteu que «Mallorca* no ha escoltats es càntics de sirena des catalanisme, i ha preferit esser lo que ès, que no anar a remolc de negú». —Però *Filisteu* nostro, ¿quant, es catalanisme ha pretengut dur Mallorca de remolc? Es catalanisme lo que ha volgut i vol ès que Mallorca vaja endavant, no derrera Catalunya, sinó an es costat de Catalunya, aplegada amb Catalunya, per triumfar des centralisme, esclavisador i anul·lador de Mallorca i de totes ses altres regions d'Espanya. No, es catalanisme no ha mirats mai es mallorquins come missatges seus demanament, sino come companys de causa, come germans, rebent conseis i direcció de molts d'ells. Es senzillament una mentida com unes cases es dir que es catalanisme tracti es mallorquins come coniets de guix, que les vulga menar de remolc. ¡Ja se coneix que aqueix *Filisteu* sab tant que ès es catalanisme i lo que fa es catalanisme com es mànec de sa grenera. Es filisteus se distingeixen per això, que s'afiquen a parlar de lo que ignoren, de lo que no saben, sensa prendre-se sa molestia d'estudiar-ho qualque mica.

Després d'una partida de revolteries, torna dir es *Filisteu* que «Mallorca no ès catalanista».—Preszindint de si hu ès o si no hu ès, no ès aqueixa sa questió entre aqueix *Filisteu* i LA AURORA. Es Filisteu posa per titol des seu arricletxo: *Catalanes de Mallorca*. Per lo mateix ès això que hem de discutir: si es mallorquins som catalans, si som de nissaga catalana, si sortim de Catalunya, si som una extensió de Catalunya. Es títol mateix que es *Filisteu* dona an es seu arlicle, ès una prova evident, incontrastable de que era això que es *Filisteu* volia combatre: que es ma-

llorquins siguen catalans, de nissaga catalana, desxendents de Catalunya, i per lo mateix que mos poguem dir i mos hàgem de dir: *Catalans de Mallorca*.

¿Quines proves ha presentades es *Filisteu* contra aqueixa afirmació nostra? Absolutament cap. ¿Com ha provat de desfer ses proves que noltros presentàrem de que pertoca dir-mos *Catalans de Mallorca*? No hu ha provat tan sols de desfer-mos-ne cap d'aquelles proves.

¿Ha tractat de provar es *Filisteu* que es mallorquins no desxendim des pobladors que el Rei En Jaume cridà de Catalunya per poblar Mallorca, com l'hagué recobrada des sarraïns? ¡Que ha d'haver provat ell! ¿Ha provat es *Filisteu* que sa llengo mallorquina no sia sa varietat mes pura de sa llengo catalana, que dugueren a Mallorca es pobladors que cridà aquí de Catalunya el Rei En Jaume? ¡Que ha d'haver provat ell! ¿Ha provat es *Filisteu* que s'immensa majoría des llinatges mallorquins no sien noms de viles, rius, montanyes i comarques catalanes, indicant que d'aquells punts de Catalunya vengueren a Mallorca aquells pobladors? ¡Que ha d'haver provat ell! ¿Ha provat es *Filisteu* de *La Ultima Hora* que es mallorquins des sigles XIII, XIV i XV no se diguessen ni se se tenguessen per catalans? ¡Que ha d'haver provat ell! ¿Què ha contestat a lo que diu l'agregi cronista En Ramón Muntaner dins el cap. VIII de sa seua *Crónica* monumental? Absolutament res. ¿Què ha contestat aqueix *Filisteu* a lo que diu l'honorable Bibliotecari de la Provincial i eruditíssim historiograf D. Estanislau Aguiló dins la carta que retreguérem dia 22 de juriol? Absolutament res. Es *Filisteus* e·hu fan així: no se fan càrrec de cap raó que los donin; hi acluquen ets uis davant, surten a un altre tancat, fan fora des test, mesclen cols amb cara gols, fugen de sa questió.

Això fa es nostro *Filisteu*, calificant de «ñoñería» s'espressió exactíssima *Catalans de Mallorca*.—¡No hi ha mal «ñoño» o «nyenyo» amb ell!

Llavò diu que dir-mos *Catalans de Mallorca* ès «abdicar sa nostra personalidat», «lluitar per sa nostra esclavitut», «regonèixer sa nostra nul·lidat», «cercar es nostro aniquilament, sa nostra absorció», «sometre-mos voluntariament a servitut», «rendir versallatge».—¿Havíeu sentit tants de dois mai? Es una solemne mentida des nostro *Filisteu* suposar que, dient-mos *Catalans de Mallorca*, queim en res d'això. Si sa nostra missaga es catalana, si sortim de Catalunya, si som desxendents de catalans, si es nostros antepassats des sigle XIII, XIV, XV se deien *Catalans de Mallorca*, se tenien per *Catalans de Mallorca*, ¿com pot esser que dient-mos-ho noltros, «abdiquem de sa nostra personalidat», ni mos «fassem esclaus» de negú, ni mos «anul·lem», ni mos «aniquilem» ni cerquem que negú mos «absorbesca» ni mos «sometem a cap servitut»? No hi ha res d'això, ¡o *Filisteu* cap de gri! Confessar sa nostra procedencia històrica, sa nostra nissaga no ès, no pot esser res d'això que vos preteniu, baraiant-vos amb sa llògica i amb so sentit comú! ¿No hi ha actualment a Mallorca sa mateixa rassa que hi havía an es sigles XIV i XV? ¿S'atrevirà a negar-ho es *Filisteu*? Si hi ha ara sa mateixa rassa que llavò i sa que hi havia llavò era catalana, ¿com no hu ha d'esser sa d'ara?

Però es *Filisteu* e·hu troba «ranci» i «anacrònic» an això des sigles XIII, XIV i XV. Tal sortida sols se conceb d'un caparrí de *Filisteu*! ¿Que diríem an es castellans o aragonesos o francesos o italians d'ara que renegassen des seus ascendents des sigles XIII, XIV i XV perque tal gent d'aqueis sigles es «rancia», «anacrònica»? i que diguessen que no tenen res que veure amb tals ascendents, que no són sanc ni nissaga d'ells i que rebutjassen dur es nom d'ells? Los donaríem per bois i beneits, i les diríem: *Germanets, si que'n teniu de toix per vendre*! ¡Vaja quina teoría sa d'aqueix *Filisteu*! ¿A on s'ès vist mai renegar un de sa seua rassa perque aqueixa ja tenga cinc o sis sigles! Es lo que hem dit: tal bataionada sols pot acórrer a un cap de gri *filisteu*.

I ¿que ès això ¡o *Filisteu*! que vos embolicau sobre un «polemista que posà en cap des Català primitiu totes ses glories de s'antiga literatura provensal, i que, com sa discusió corría entre tècnics, sa caiguda fonc feresta i tothom se'n va riure»? Explicau-vos una mica més sobre aqueix punt, per porer-vos contestar així com pertoca.

oferiu blanc; i no mos agrada tirar sensa blanc, per no tudar es projectils, ja que no convé tudar mai ses coses, sien quines sien.

Recordam perfectament que la primería des sigle XX hi hagué tot un Acadèmic de l'Espanyola i Catedràtic de l'Universidat Central que se va permetre atacar i combatre la Llengo Catalana, negant-li sensa raó ni motiu una partida de qualidats eminents; però se'n va dur un raig de planisades de part dels escriptors catalans, uns dels quals fins publicà tot un llibre contra es desbarats i errors d'aquell Acadèmic i Catedràtic de Madrit, el qual per tota contestació escrigué a l'autor del llibre dient-li que estava estudiant sobre ses quetions importants que tractava es llibre. S'autor des llibre que espolsà tan fort sa murta an aquell Acadèmic i Catedràtic fundant-se en lo que sostengué i demostrà el gran Milà i Fontanals, davant qui tota l'Espanya se treia es capell en materia de d'historia literaria i llingüística i era i ès encara conegut dins tot lo mon científic com una eminencia; fundant-se idò l'autor d'aquell llibre en lo que sostengué i demostrà En Milà i Fontanals, això ès, que el Català i la Llengo d'Oc o provensal antic era sa mateixa llengo; afirmà s'autor d'aquell llibre que totes ses glories de sa Llengo d'Oc veníen a esser glories de la Llengo Catalana. Però ara mos surt aqueix *Filisteu* dient que tothom se'n va riure de tal afirmació i que hi hagué «una rechifla general».

Escoltau, *Filisteu*, ¿i a on va esser tal «rechifla»? Veiam esplicau-vos! Sabem que qualcú a Barcelona, anys després, afirmà lo contrari, que la Llengo Catalana primitiva no era sa mateixa llengo que es provensal primitiu o Llengo d'Oc, però sensa donar cap prova de tal negació. No, negú ès estat capaç de demostrar que es Català antic i es provensal antic no fossen sa mateixa llengo. Així com s'autor d'aquell llibre defià aquell Acadèmic i Catedràtic a discutir allò, noltros defiam aqueix *Filisteu* titiuer a discutir lo mateix. ¡Hala, *Filisteuet-ao*, si vos animau a discutir aqueix punt d'historia llingüística, i aixi veurem quants de graus fa sa vostra aigordent filològica i fins a on arriba sa vostra farga bravetgera!

An es nostro *Filisteu* també li cau tort que en lloc de dir *Palma* se diga *Ciutat de Mallorca*. Es una altra carabassotada *filisteuenca*. Es nom de *Palma* ja feu notar En Quadrado, al cel sia, que fonc una innovació d'ets erudits des sigles XVI i XVII; per això tal nom no ès estat popular mai ni hu ès encara. Això de ses *ciutats* d'Alcudia, de Manacor, de Felanitx, d'Inca, de Sóller no ha arrelat dins es poble mallorquí; són títols oficials que no s'usen més que damunt documents *oficials* i entre la gent *cursi* que pretén parlar fi. Dins Mallorca quant un anomena *Ciutat*, tothom entén que es de la Capital que se parla. Si un diu que *va a Ciutat o ès de Ciutat o està a Ciutat*, negú creurà que se tracta d'Alcudi, Manacor, Felanitx, Inca ni Sóller; tothom entendrà que se tracta de la Capital, de la *Ciutat de Mallorca*, que era així com l'anomenà sempre tothom fins devers es sigle XVII, així com l'anomena encara tot es poble mallorquí.

I això que hu sab tothom a Mallorca, se veu que hu ignora es nostro *Filisteu*; i ès molt natural que hu ignor, allà on ès una de ses característiques des filisteus s'ignorancia, no *humil*, sinó *presumida*.

I acaba es nostro *Filisteu* tractant es qui escriuen La Aurora de «chulos» de «casas *non sanctas*».—Es *filisteus* són així; mos tracten de *grossers*, de poc remirats en so parlar, de brossencs, d'incivils: però ells no saben badar boca que no insultin i no ofenguin. De manera que perque noltros mos deim *catalans de Mallorca* i sostenim que es mallorquins som catalans, per això som «chulos» de «casas *non sanctas*». ¿A on ès sa llògica ni sa dialèctica ni sa racionalidat d'aqueix *Filisteu*? Efectivament, no la veuen lluïr en lloc; brilla per .. sa seua ausencia.

De manera que es *Filisteu* de *La Ultima Hora* ha escrit tot un article contra lo de *Catalans de Mallorca*, sensa tocar tan sols sa questió, sensa tractar de desfer ni una de ses proves que noltros hem donades de que pertoca an es mallorquins dir-mos *Catalans de Mallorca*,

I ¿encara s'extranyarà aqueix *Filisteu* de que diguem que esperam d'asseguts que mos contestin? ¿Què hem de fer més que seure? si ells no gosen treure es nas defora; i si n'hi ha un que le hi treu, ès per etzibar un enfilai de dois, i—¡bona nit! si't colgues.

¡Ja hu val amb aqueis *filisteus!*

Marruell a la Xina

Ja recordareu que es xinencs aqueis anys passats proclamaren sa República; però des cap de poc temps es caporal des republicans, un tal Yuen-Che-Kai, trobà bo es comandar, i se passà p'es carabassot de fer-se Emperador. Prepará la cosa, i de bot i bolei se proclama Emperador. Uns n'estigueren contents, ets altres fellons, i venguen rebumboris i avalots a dreta i esquerra, fins que En Yuen-Che-Kai se cansà d'aquell batre, i dia 22 de mars d'anguany declará damunt un document públic i amb tota solemnidat que havía donada una passa esgarrada amb so proclamar-se Emperador, i se donà sa culpa de tot, renunciant aquella altísima dignidat.

Es Govern de Xina amb tot això ha donada sa condecoració de la *Bella Espiga* de cinquena classe an els Rts. Pares Morelli i Lebbe de Tehi li, an el P. Froc, jesuïta, de s'Observatori metereològic de Zi-ka-wei, i an el P. St. Chevalier, jesuïta, de l'Observatori Astronòmic de Zo-se. I es Ministre d'agricultura i Comerç de Pekin ha anomenat Conceier Agrícola el P. Licent, jesuïta també, del Tche-li Sudest.

¿Que hu sentiu, anti-clericaletxos, si en fan cas es xinencs des Jesuites, que voltros, grans potencs, duis tan cuantra, que, si les porieu penjar tots, los penjaríeu? Fins i tot és xinencs premíen es mèrit, sía allà on sía. Només sou voltros, gran esgarrats, que los negau s'aigo i es foc, i no los llevau des mig perque ses forces no vos hi arriben. No ès que vos faltin ganes! Massa vos coneixem, esbe es ¡Poriols vos deis!

Els tres Sabis (1)

Açò vol dir que eren tres germans sabis, molt sabis; tant sabis que sa gent des seu temps s'oblidà de com se deien de tant de dir-lis «els Sabis». A cada un, per nomenar-lo, li deien *un des tres Sabis*.

Vet-aquí que sun pare se va morir i de sus bens deixà els tres fís hereus per iguals parts. Es testament era ben clar, i els bens no eren mal de contar. Però els tres Sabis sabíen massa i no van porer avenir-se.

En vista d'açò, van convenir amigablement posar-ho en mans dels Rei.

—Lo que el Rei farà, estarà ben fet! —varen dir tots tres.

Alendemà dematí ja són partits cap a ca'l Rei.

Es qui va partí davant, essent ja molt enfora, encontrà un homo qui venía mig correns, fora vessa. Sa retura i pregunta an es Sabi:—Germà, ¿que hauríeu vista una mula?

—No, respongué es Sabi; —no la he vista.

Aquell homo ja ès partit, pas tirat, i llavò es Sabi el va cridar i li diu: —Sa mula, que només va aferrada d'una banda?

—Ai!—diu es cercador.

No la som vista,—va dir es Sabi, mentres refrenà son camí.

—¡Sí que ès estrany!...— se va dir es matxer, maldant a taiar s'oratge en cerca de sa mula. I més envant trobà un altre des tres Sabis, i li fa sa mateixa escomesa:

—Germà, hauríeu encontrat una mula?

—No, germà,—respongué es Sabi.

Es matxer ja ès partit a passa-bot, i es Sabi, com qui se repensàs, el crida.

—¿Germà?... Sa mula que ès torta d'un ui?

—¡Sí que ho es!—va respondre es matxer.

—Idò, no la som vista,—contestà es Sabi mentres, hala hala, reprenía es seu camí.

Llavò sí que se mal pensà es matxer i va seguir en cerca de sa mula. Més envant encontrà es tercer dels tres germans Sabis, i li pregunta:

—Germà, ¿hauríeu trobada una mula?

—No'm som trobada cap,—li diu es Sabi sens fer returada.

Es matxer tornà partir flametjant, i llavò es Sabi el crida:

¿Germà?..

—Que volíeu?—respón es matxer, returant-se.

—¿Sa mula que es curta de coa?—preguntà es Sabi.

—¡Sí que hu es!... digué es matxer.

—No la som vista,—va respondre es Sabi, i toca toca toca, feu sa vía.

—Aquí hi ha mettafa,—se va dir es matxer.—Aquests homos van concordats, i me'n volen fer una. A contar-ho an el Rei vaig, i que faixi justicia.

I tirant per sa dressera, arribà a ca'l Rei abans que el tres Sabis. I an el Rei li explicà sa profunda.

Poc temps després hi arribaren els tres Sabis.

—Aquests tres són, digué an el Rei es matxer.

El Rei preguntà an els tres Sabis, que se'ls hi ofería, i ells li presentaren amigablement sa seva apellació.

—Està molt bé, diu el Rei,—però antes tenim un altra ram que aclarir. Aquest homo ha posada estancia cuantra valtros.

I pregunta an es qui ha arribat davant: Deis que no hau vista sa mula, ¿i com sabeu que va aferrada d'una banda?

—Ja ho esplicarè,—va respondre es davanter dels tres Sabis.—En es camí he vist fressa d'haver-hi passada una bistia, i mostraven ses potades que a una banda anava aferrada i a s'altra banda anava descalça.

—Està ben esplicat,—diu el Rei,—Ara s'altre caminant.

—¿Com sabeu vos que sa mula es torta d'un ui, i deis que no l'haveu vista?

Es bo d'esplicar,—respòn es Sabi.—Vora vora camí hi ha una pastura ufanosa, i som reparat que l'havía escapsada a una vorera des camí no més

(1) Me la contà es concu'n Bernat Alzina de Binicodrellet (Menorca.)

una bistia que devía anar de passada. I som pensat: aquesta bistia deu tenir un ui blèc, i no ha vist que a s'altra banda hi ha pastura tan bona o millora. Per açò som preguntat si sa mula era torta d'un ui.

—Està ben confegit,—diu el Rei.—Ara es tercer compareixent. Deis que no hau vista sa mula ¿Com sabeu, idò, que és curta de coa?

—Es bo d'entendre, respòn es tercer des tres Sabis.—A una troçada, dins sa pastura, vora camí, hi som vistes dues carreres amb sa banyadura espolsada. I som pensat: per aquí ha passada una bistia, que deu esser curta de coa, perque no ha espolsada sa banyada de s'herbei que sa coa, no essent curta, havía de garnar. Per açò som demanat, si sa mula que cercava aquest bon homo, es curta de coa.

El Rei va dir an es matxer:

—Vus ne pureu anar descansat; i Deu faixi que per un altre camí siau més sortat i trobeu sa mula.

I el Rei va pensar:—¡Vol dir que jo he d'aclarir lo que no saben resoldre aquests tres passarells...! Pensem-hi: qne no quedi jo malament. I va dir an els tres Sabis:—Mentres estudii es vostru plet, descansau, dinareu i ja vus cridaré en tenir-ho enllestit.

I va dir a tres criats, des mes des perts que tenía el Rei:

—Tot quant faixin, tot quant diguin aquests homus, comunicau-m'ho tot d'una fil per randa.

Es criats no van tenir gaire feina: es tres Sabis no van fer res, ni van dir res.

Els i van servir es dinar. Se van asseure, van menjar sense dir una paraula. Fins que, acabant de dinar, un dels tres Sabis, es major, va dir:

—Bon homu es el Rei; però mus ha donada porcella criada de cadella.

A correns, un des criats, ja ès partit amb s'embaixada an el Rei. El Rei s'informà, i vengué en sabuda que sa porcella que havíen donada per dinar an aquells homus, l'havía alletada una cadella.

Es dinar s'acabà, i van beure un cadaf de ví per hom. I es segon dels tres Sabis va dir

—Bon homu es el Rei; però mus ha donat ví de vinya de primer tai.

Un des criats ja ès partit a dir-ho an el Rei; i cert aquell ví era fet de sa primera anyada de rem que havía feta una vinya nova.

Es mes jove des tres Sabis, a-les-hores, torcant se es morrus, va dir:

—Bon homu es el Rei; però es bort i fii de moru.

Tot d'una el Rei vengué en conegudа de aquestes paraules, que com no li duien res de nou, es va afluixar de cercar-lis sa solta.

Ell cridà els tres Sabis, i lis va dir:

—Açò ès sa sentencia: ¿Veis an es cap de sa sala aquella figura pintada a sa paret? Representa vostrum pare. Preniu una pistola carregada per hom. Es qui li clavarà sa bala més prop del cor, aquest serà s'hereu de vostrun pare.

Es major des Sabis tirà i hi feu prop ferm. Es segon des Sabis tirà i va tenir més bona puntería encara. Es menor del Sabis, quant li entregaven sa pistola, es va decantar, i diu an el Rei:

—Ja sé que allò no ès mun pare, sia al cel, sino un bujot: pero no més perque el Rei diu que representa mun pare, no'm basta cor per tirar li, ni de berba. M'aconort de no tenir res de s'herencia.

—Idò,—digué el Rei,—tu éts veritabl fí de tun pare, i tu ets s'hereu. Els altres dos, sou com jo, borts i fis de mo-ru.

FRANCESC CAMPS

Mitjorn-Gran (Menorca).

Un Mercader Nou

V

S'anit la va passar En Juan sens porer dormir, girant-se d'un costat a s'altre, sensa que trobàs cap postura que li vengués bé per poder dormir a pler. Estava l'homo tan copetjat que per poc que se mogués, sentía un dolor tan viu que li feia veure ses estrelles i escapar gemecs que el sentíen de tota la casa. Aquella nit la trobà més llarga que una corema, i sols frissava que fos de día per aixicar-se, pagar s'hostalatge i fogir de quatres d'aquell poble, a on tant malament l'havíen tractat i d'on guardaría tan xerec recort.

Se va fer trenc d'auba i s'hostaler obrí s'hostal, per que la gent, que an aquelles hores ja comensava anar p'el mon, trobàs ubert i s'hi poguessen aturar a xarumbar una mica.

En Juan tot d'una que sentí renou, bota des llit, ben resolt d'anar-se'n lo més prest possible de aquella casa, amb s'intenció de no tornar-hi en sos dies de sa seua vida. Però, com devegades basta poca cosa per mudar d'idees i es de sabis es mudar-hi, En Juan aquesta vegada tengué cosa de sabi, perque donà sa casualidat que sa criada, que a les hores agrenava la casa, se posá a cantar; i, quant En Juan la sentí i la va conèixer, romangué tot embabaiat; li pareixía aquella veu tan garrida, que tan sols amb sa veu d'un àngel se poría comparar i tot d'una gira es caire a sa baldufa i resol de quedar altra volta a s'hosltal.

—Aquesta allota me té encantat, deia s'aubar oc entre sí mateix: m'ha robat es cor i no puc viure sensa ella, per lo mateix quet aqui maldament me n'haguen fetes tantes, i ja hu vorem si serà mart o geneta.

Mentres En Juan pensava d'aquesta manera, entra dins sa taverna un bargantell molt devertit; i, despres d'haver tirades quatre flors a *sa criada*, per acabar-li de donar gust, li diu:

—¡Éts el dimoni per sebre cantar bé!

En Juan, que escoltava amb molta d'atenció, quant senti aquell bargantell que deia a sa *criada* que era el dimoni, romangué de pedra, s'ànima li va caure an es peus i comensa a fer esclamacions diguent:

—¡Aquesta sí que m'ès blava! ¡Ara ja veig tot s'endarivell! ¡Jo que no menjava carn per por de la *Carn*, jo que feia para-para an el *Mon* i que per alliberar-me vaig anar dins es cementeri i me costà una ablanida de costelles, com mai me'n havíen donada cap, ara me resulta que tenía s'*inimic* dins la casa! ¡Ara ja veig ben clar qui va esser es qui mos *transfigurà* a mi i *En Fumat*! ¡Qui m'ho hagués hagut de dir, que dins aquest hostal e-hi hagués el *Dimoni* en forma d'allota garrida! Ja trobava jo molt que una criada sabés tant com sab aquesta estornella! ¡Ell *ès com s'oli d'Artà, que sab i taca*. I ¿com no ha de sebre molt si ès el *Dimoni* en persona! ¡Vaja un perboc que me'n he duit, jo que fins i tot m'havía passat p'es carabassot de casar-me amb ella!

En Juan callava una estona i no s'aturava de *fer claus* i pegar capetjades i llavò tornava prendre corda i tornava esser partit altra volta, fins que diu:

—Es pastor ja me digué, i ara veig que ès un homo molt sabut, que fins i tot sab el *Dimoni* a on se colga, que me posàs una creu a s'esquena, per que el *Dimoni* ès molt traidor i sempre envesteix per derrera; i, si ara miram la cosa de prim compte, a mi m'han envestit per sa part de derrera per que m'han envestit es temps que dormía, que ès lo mateix, perque un que dorm i un que té s'esquena girada a s'inimic, no pot veure quant l'envesteixen i no pot vel·lar es batuts. Si jo hagués fet lo que me digué es pastor, si m'hagués posada una creu a s'esquena, no me voría ara, com me veig tot *transfigurat*; no sería una *moneda falsa*. Però ara que tenc es cap romput, cerc sa cervellera. ¡*Antes antes, va dir En Canyot*! Lo que m'importa, per no esser-hi demés, es aplegar es trastets ben aviat, donar-ho a ses cames i no comportar que sa *criada* me pas per derrera. I si quant fogiré, m'en calsa aquesta estornella, manco mal, per que ja m'ho digué mon pare que m'havia d'estimar mès que m'encalsassen mi que si jo havía d'encalsar ets altre. Això ès una cosa ben provada, perque hu sé per experiencia propia en lo des cementeri.

Tot d'una que estigué ben resolt d'anar-se'n, surt de dins sa cambra, diu a s'Hostalera que li fassen es berenar, i mentres li fregíen tres ous, que era lo que acostumava menjar es dematins, du sa racció an es gorà, per tenir-ho tot a punt de pastora garrida i poder partir, antes que la gent foravilera sortís a fer feina: perque tenía molta de por de que, si se topava amb qualcún d'ets *encalsats* de s'altre vespre, no li revengués sa malicia com el voría i no li tornàs donar una altra ablanida.

Quant es berenar estigué llest, s'esseu l'homo en taula, i encara no havía pegada sa primera bossinada, sa *criada* passa per devora ell, i tot d'una ell pensa en lo que li havía dit es *pastor* de que el *Dimoni* sempre envestía per derrera, i amb una rebel·lada s'aixeca dret, fa mitja volta i queda cara a cara amb aquella, badant uns uis come uns salers i diguent entre sí mateix:

—¡No m'hauràs no, estornella! ja te conec ja, erbeta! ¡Ai per derrera me vols envestir!

Sa criada se'n anà dins sa cuina riguent de sa feta d'En Juan, i aquest se torna asseure. Encara no s'havía menjat mig ou i ja torna tenir sa criada plantada derrera ell. Tot d'una que la sent, aixi com va fer s'altra vegada, s'aixeca tot depressa i se posa a mirar-la-se sensa pipelletjar i diguent entre sí mateix:

—¿Jo beneit? ¡Ja me donaràs es dit a veure si mossec! ¡Massa som jo viu i vaig uis espolsats, desde que sé qui éts tu, mala pell! ¡Ja te'n pots anar a un altre, que no siga tan viu com som jo, a fer de ses teues, que derrera-mi no hi ha res que fer; perdràs es temps i sa llevor.

Mentres En Juan se mirava sa criada, tenía s'esquena girada an es plat d'ets ous, i dos moixos que hi havía davall sa taula, aprofitant sa distracció d'En Juan, peguen bot dalt sa taula i, amb un sant-i-amèn s'enfloquen ets ous i, panxa plena, fugen come llonzins.

Quant sa *criada* se'n fonc anada, En Juan se gira altra voltra a sa taula per acabar de berenar i, quant anava a posar sa forqueta dins es plat per menjar-se ets ous, el me trobà més net que una patena i tot enfadat se pega un toc an es cap, s'aixeca dret i ja ès partit a rallar totsol, dient:

—¡Totes me ponen i sa rossa me'n fa dos! ¡Aqui hi ha art d'encantament! Jo sé cert que no ès vengut negú per aquí i també ès cert que ets ous han tengut fullet. ¡Per fer això no basta anar amb art del *Dimoni*! ¡E-hi ha d'haver bruixes p'es mig! ¿Que sería cosa que aqueixes bruixes s'empenyassen en fer-me volar. ¡No me'n faltaría altra més que aquesta!

Per por de sa por, crida s'Hostalera, li demana es compte que tenía a la casa, le hi donen, el paga, treu es gorà de dins sa païssa, i primet de panxa fuig tot depressa d'aquella casa.

Sa criada, que va conèixer amb ell que se'n anava de bon de veres, l'acompanya fins an es portal per despedir-lo.

Com ell veu que aquella allota el seguía, se posà an es temps i, per que no el traís per derrera, comensa a caminar cul enrera fins que va esser an es carrer.

Una volta que fou de fora, ja li ha estret, sensa tornar resposta a lo que li deia sa criada, i a cada dues pases que caminava, se girava derrera per veure si sa criada el perseguía, fins que va esser a fora vila.

Llavò se va creure que ja estava lliure d'aquell *inimic*, que ell considerava tan terrible; i, com tenía molta malicia, amb qualcú la s'havía d'espassar i *En Gelat*, es gorà, fonc sa víctima. Però, com s'era descuidat de comprar llendera en gros, com li havía dit son pare que compràs, per estauviar sa que duia an es garrot de ses corretjades, comensa a brandar es garrot fent es fas demunt s'esquena del pobre *Gelat*.

S'animal comensa anar uis espolsats ferm, se posa ses oreies més dretes que un fus i, anant estones de caire de caire i altres estones mig de quatres, pareixía que li havíen llevats deu anys de demunt.

Volgué la bona sort que, mentres *En Gelat* anà més viu, se topassen amb un homo que menava una someta, que, per cert ja feia molts d'anys que aquell animal havía deixades ses pretensions.

L'amo de sa somera, com veu aquell gorà que feia es cap tan viu i anava tan peus alts, ne quedá encantat i, després d'haver escomès En Juan, li diu:

—Bon jove ¿que vols baratar aquest ase amb aquesta somera?

—Si mos avenim, el porem baratar, diu En Juan

—Idò, mire't sa somera i jo me miraré s'ase i llavò en porem parlar un poc de prop, diu aquell homo.

Després que un i altre hagueren mirats ets animals, En Juan comensa a fer s'article d'aquesta manera:

—Mirau, germà, si feim aquesta barrina, poreu dir que no n'heu feta cap de millor que aquesta en tots es dies de sa vostra vida, perque aquest gorà es de lo més avengut que trepitja terra. Es ximple com un mè, ben posat de tot es còs com veis, juger com una titina; com camina, no toca sa terra, té una andadura que se tira es cavalls derrera; sentit, que, just sentint sa veu, cuida fer ui; el poríen esclatar, no té sa forsa mesurada, no hi ha cap mul sormeri que li puga embrutar sa retxa, ès aprofitant de tot i llavò que vé de bona casta ferm.

—¿Vol dir, demana aquell homo, vé de bona casta?

Aquí En Juan se recordà que son pare li havia dit, que demanàs quin cavall era es de més bona casta d'aquell contorn, i que ses bisties que venés, havía de dir que eren filles d'aquell cavall; i l'homo sensa tenir en compte que se tractava d'un ase, m'enfloca aquesta:

—¿Si vé de bona casta, m'heu dit? De sa millor; ja no hi ha casta més bona. ¿Coneixeu es cavall de So'n Blanc?

—Sí, ès molt enomenat, diu aquell homo.

—Idò, aquest gorà es fill seu, diu En Juan tot serio.

Quant aquell homo sent aquella bataionada tan garrafal, esclafeix de riure i entre sí mateix diu:

—Si me vens per mentides, ja éts caigut bé! Jo tenc xeixanta anys i fins aquí no som trobat negú que, per dir una mentida grossa, m'haga banyada de saliva s'oreia.

—No vos ne rigueu! diu En Juan. Vos dic que s'ase es fill d'aquest cavall i me poreu creure. Me poreu prendre per un qualsevol; però per mentider no hi vui passar, perque trop que ses mentides rebaixen un homo; aixi ès, que en fuig de dir-ne com el dimoni de la creu.

—Efectivament, diu aquell homo: sa casta no ès dolenta; però sa somera, a més de reunir més bones condicions que s'ase, té un mèrit que no té s'ase ni el pot tenir.

—Això vos e-hu direu! diu En Juan.

—E-hu dic, diu aquell, perque ès sa veritat; a mi no me trobaràs tampoc an cap mentida. Si lo que te dic e-hu fos, sería sa primera que hauría dita an sa meua vida!

—Idò, esplicau-vos, diu En Juan, ¡ vorem com ès que s'ase no pot tenir aquest mèrit, que deis que té sa somera.

Primerament, diu aquell —, sa somera ès molt més jove que s'ase, és una espireta de foc. Quant pren s'andadura, pareix una ballaruga, i llavò que un no sab si està demunt sa bista o si seu demunt una cadira, tan poc maretja!

—Tot això també hu té s'ase, diu En Juan.

—Pero ara vé lo que no té s'ase ni pot tenir, i aquí està es mèrit principal de sa somera, diu aquell homo.

—Amollau-li! diu En Juan. Veiam que serà aquesta cosa!

—Idò, aquesta somera, diu aquell, aquí on la veus, ès sa mateixa someretа que Sant Jusep i María Santíssima menaven com se'n anaven a Egipte.

En Juan, que no esperava tal sortida, va quedar sensa paraula, no sabé qué havía de dir de s'ase que se pogués comparar amb lo que aquell homo havia dit de sa somera.

—Diguès ara, diu aquell, ¿pot o no pot es teu ase tenir un mérit tan gros com ès haver duita demunt sa seua esquena María Santíssima, com l'ha duita aquesta someretа?

En Juan, que no sabé què havía de dir que no donàs sa raó an aquell homo, sortí a un altre tancat i tot amb u li pregunta:

—¿Que voleu baratar sa somera o no la voleu barater?

—¡Ja ès de raó que la vui baratar! diu aquell homo.

Idò, poques paraules i ben dites, diu En Juan. M'heu de fer cinquanta pessetes *tornes*; i, si estau conforme, sa barrina pot anar per feta.

—¡Sabs que botes d'amunt, homo! diu es de sa somera.

—Jo sempre me son perdut per botar baix! diu En Juan. Així ès que, com vaig còrrer sa quinta, vaig treure es numero u.

Aquell homo, que, per dir una mentida, poría esser taiat de lluna, per bisties demostrà que no hu entenía gota. Así ès, que de cop-i-bolei promet vint i cinc pessetes de tornes, essent así que sa somera valía més que s'ase.

Sentir En Juan que aquell homo li prometía vint i cinc pessetes, fonc lo mateix que si hagués sentit una flastomia i fent espants diu:

—¡Germanet, diu En Juan, jo no he robat s'ase! que el vuiga tirar. Prou bons doblers me costa. ¿Que no el vos heu mirat bé? ¿Que no veis lo ben taiat que ès?

—Te dic, diu aquell, que si vols ses vint i cinc pessetes, les pots alsar ara mateix!

Comensen un i altre a defensar es dobler, fins que, després d'haver gastada molta saliva, varen cloure sa barrina per vint i set pessetes i mitja.

Aquell homo agafa es dogal de s'ase i En Juan es de sa somera; i, després d'haver cobrades ses tornes, s'aixanca dalt sa somera i ja és partit de d'allà cap a un poble que se veia a s'entre-lluu.

LAU PEL-D'OR.

En Pere de sa Vaca

(Acabatai)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que En Pere encara no romangué assaciat d'aquell Capitá de lladres.

A forsa d'ensumar i de demanar, arriba a sebre que se'n eren anats dins ses muntanyes d'Andratx i que feien veta per llarc devers ses possessions de per allà.

—Así va això? diu ell A Andratx m'espitx a llogar-me a una possessió d'aquelles per tornar aglapir es Capità fins que l'haja desposseït de ses poques plomes que li queden.

Dit i fet se despedeix de sa mare, pintant-li St. Cristòfol nan, dient-li que a una possessió d'Andratx li oferien cinquanta lliures si s'hi volía llogar per pareier.

Sa mare com sentí aquell reclam de ses cinquanta lliures, no hi va fer dos mots, sino que digué:

—Ve-te'n-hi, fill meu; però fé bonda, Pere! Per allà on passis es dematí, e-hi has de porer passar es cap-vespre.

Ell li jurà i perjurà que faría bonda, que servaría es llum dret i que no hi hauría res que dir d'ell més que alabanses.

S'espitxa a Andratx, troba un Amo de possessió que el lloga per pareier, se'n va amb ell a sa possessió, li donen un parei, comensa a menar-lo, i l'Amo ben content i agradat d'aquell missatge novell.

Es primer día En Pere ja sentí parlar d'aquells lladres que havien comparegut de fo a terme, que capllevaven per dins aquelles muntanyes, i que avui pegaven un salt aquí i demà passat allà dessà, i tothom més retgirat que un cuc

En Pere, tan delitós com anava de tornar aglapir aquell Capità de qui ja havía tretes docentes lliures, no s'aturava de demanar an aquest i an aquell altre sobre aquells lladres per sebre a on tenien es cau o a on los poría assolir; però poría aclarir poca cosa ferm, fins que uh día sab que es lladres tal vespre han d'anar a tal possessió a carregar fort de diners, perque corría la veu de que l'Amo d'allà en tenía una partida d'olles ben plenes, i tot or i plata.

Aquí En Juan, amb permís de l'Amo seu, s'esquitxa an aquella possessió, se presenta a l'Amo, i li diu:

—Sé que tal vespre es lladres volen venir a pegar-vos un salt. Jo m'oferesc a defensar-vos; jo tot sol, si vos vóleu, jo los capturaré de mala manera

—Homo, diu l'Amo, tu parles massa bé; però ¿i com tens tant de coratge? I ¿no sería millor que jo i tots es d'assi te féssem costat?

—No, l'Amo, diu En Pere. ¿No héu sentit dir mai que, com més són, manco s'entenen?

—Tens raó, diu l'Amo. Sobre tot, noltros estarem amagats allà on tu mos dirás; i, en haver mos de mester, ja mos pagaràs un crit.

En Pere va estar conforme, es vespre asselietjat se presenta an aquella possessió, sabía que es lladres hi havíen d'entrar amollant se per sa xemenea, fa anar tothom a colgar, fa una grandiosa focateria a sa foganya, colga sa calivera davall sa cendre; e-hi afica tots es ferros de debanadores que hi havía a la casa a fi de que fossen ben vermeis en haver los de mester, apaga es llum per que se cuina romangués ben a les fosques, se treu ses varques per no fer gens de remor amb ses petjades que hagués de fer en esser nora.

Des cap d'una horeta comensa a sentir renou de peus per dalt sa teulada.

Mira qui mira a sa boca des funeral de sa xemenea, nota que hi amollen un homo amb una corda

Com an aquell homo només li mancaven onze o dotze pams per tocar amb sos peus en-terra, en Pere agafa p'es peu de fust un ferro de babanadores colgat dins sa calivera i que era ben vermei, i ¡bones ponyides amb aquell ferro flametjant devers ses cuixes i ses anques d'aquell lladre!

Es lladre tot d'una sofría, però aviat no pogué aguantar pus, i romp a cridar:

—Ai! ai! ai! Re-cent mil llamps! Tirau dic!!! per amunt dic!!!

Es de dalt sa teulada se posen a tirar i prendre sa corda ben depressa, fins que tengueren aquell fora de sa xemeneia.

Com li veren es calsons i es faldar de sa camía tot socorrat i esqueixat i tantes de nafres per ses cuixes i anques d'aquell malanat, romangueren sensa polsos, i es pobre nafrat que xuclava a les totes, i no rompía en crits i remeulos per no despertar sa gent de sa posessió i que no los aplegassen i no los fessen sa pell.

Es lladres esperaren una estona a veure com prenía sa cosa, escolta qui escolta p'es forat des fumeral.

No sentíen una mosca, i allò los dona coratge.

—Res, diu es Capità a s'altre lladre coa, t'ni amollarem a tu, veiam si te'n desfaràs millor.

Li fermen sa corda per ses anques i per sa caixa des còs, i ¡hala a amollar-lo! xemenea avall.

En Pere estava abaix a l'aguait. Com an es lladre només li mancaven set o vuit pams per arribar amb sos peus en-terra, En Pere amerra p'es peu de fust un ferro de debanadores de davall sa calivera, ben vermei, que flametjava, i ¡venguen ponyides i més ponyides devers ses cuixes i anques des lladre! que tot d'una no deia res per vergonya, però que al punt no pogué aguantar pus, i se posa a dir:

—¡Ai dic! ¡Tirau per amunt, dic! ¡Tirau depressa!

Es de dalt e-hu feren así; i, com el tengueren fora de sa xemenea, li veren ets esqueixos i cremaionades des calsons i faldar de sa camía i de sa pell a una partida de bandes.

I vos assegur que aquell malanat xuclava a les totes des mal que li feien ses cremaionades de cuixes i anques, i no amollava remeulos perque es Capità i s'altre l'aturaven de fer-ho.

Aquí es Capità s'exclama:

—¡Massa veig que sou unes cuques molles que no serviu per res! per res! ¡Amollau-m'hi a mi! i en sortirem d'un aixec!

—Capità! deien aquells dos. ¡No vos hi fasseu amollar! ¡Que's fassen trons es doblers que hi puga haver dins aqueixa casa! ¡Ja veis com en som sortits noltros dos!

—¡Vaja si callau, cuques molles!; ¡No vos vui sentir pus! ¡Vos he dit que m'hi amolleu i prou!

Aquells dos, com el veren tan encapirronat i embirombat, li passen sa corda per baix de ses anques i per sa caixa des còs, i ¡venga a amollar-lo xemenea avall!

En Pere que d'abaix havía sentida totes ses *completes* des tres lladres, com va veure que li amollaven es Capità, cuidà a esclatar d'alegría de veure-se ja tan aprop de fer pagar an es Capità totes ses ballandines que havía fetes en sa vida.

Com va veure que es Capità ja s'era fet tan avall que només li mancaven set o vuit pams per arribar en-terra, agafa p'es peu de fust un ferro de debanadores colgat dins sa calivera i que era vermei flametjant, i zas! l'afica an es Capità a's mig de ses anques part davall s'òs mestre, i le hi enfonyà tot dins el còs, travessant-li tota sa moca fins an es cor.

Es Capità exhalà un remeulo aborronador i romangué sec, com si li hagués pegat un llamp.

Es dos lladres coes amollen a sa corda i fugen més que depressa per que no los aglapissen, En Pere crida l'Amo i demés gent de sa possessió, encenen es llum, i me troben es Capità mort i extès a's mig de sa cuina.

—L'Amo, diu llavò En Pere, ara hem d'anar a sa còva a veure si assoim ets altres dos que són fuits.

L'Amo i es missatges e-hi repugnaven una mica, però En Pere los arribà a ginyar; i amb un bon garrot per hom i pessetges ja són partits cap a sa còva des lladres.

Es dos lladres coes, com e-hi arribaren, tot retgirats, al punt comensen a sentir trepig de gent que s'hi acostava, i ja no los volgueren esperar, sino que hu donaren a ses cames come llàmpons.

En Pere i los seus els-e guiparen, i los pitgen derrera, i es lladres de d'allà! i En Pere i ets altres ¡dassa qui venga! derrera ells, i tant uns com ets altres vos assegur que se'n hi anaven ben atacats.

Aquells lladres, veient se perduts de tot, prenen cap a mar, arriben a unes penyes ben altes que feia sa costa, i *pata-plum!* s'hi tiren dalt-abaix, i caigueren come reies dins s'aigo i ja no les veren pus.

En Pere amb l'Amo i ets altres tornen a sa possessió, l'Amo treu una olla p'ena de durets d'or i dobletes de sis i dotze lliures, i diu an En Pere:

—Vaja! pega una grapada an aquesta olla. Tot s'or que en treuràs amb sa grapada, serà teu come paga des favor que mos has fet.

En Pere pega sa grapada, i vos assegur que hu va esser bona i grossa, s'ho amaga tot dins es serró, se despedí d'aquell Amo i de s'altre amb-e qui estava llogat, i ¡cap a St. Llorens des Cardessar són ses feines!

Com arriba a ca-seua, sa mare li conta que li acabava de comparèixer sa vaca aquella que ell trobà p'es camí de Sta. Margalida, amb tot i haver-la ell cobrada de ses quatre cames. Era que, fuits es lladres de sa còva, s'animal pogué escapar, i s'espitxà a St. Llorens, allà on havía estada abans de recobrar-la es lladres.

Com sa mare d'En Pere va veure sa doblerada, tot or, que En Pere duia de sa possessió d'Andratx, romangué amb sos cabeis drets, sensa polsos, fent-se 'n creus.

En Pere cercà una al·lota ben galanxona i s'hi casà, donant-se una vida de primera amb tants de diners com havía espampolats an aquells lladres i amb sos que li donà l'Amo d'aquella possessió d'Andratx.

I ell i sa dona i sa mare, encara deuen esser vius si no són morts.

I al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

JORDI DES RECÓ.

Noticies de Manacor

Demà posen sa *Primera Pedra* de l'esglesia des *Port*. ¡Hala manacorins que teniu casa allà! no hi fasseu falta i afluixau es cordons de sa bossa per favorir amb diners sa construcció d'aqueixa esglesia que tots regoneixeu que ès tan necessaria.

Aquell gran amic des *Port*, D. Juan Amer i Servera, al cel sía, deixà deu mil pessetes per fer aqueixa esglesia. Deu ès segur que ja li ha pagada amb graus de gloria tal almoina. Amèn. Ara lo que falta que ets altres manacorins que tenen casa an es *Port*, imitin s'exemple tan viu i esperonant de D. Juan Amer i que cadascú contribuesca en lo que puga a una obra tan santa i de tanta de fretura com ès aquesta. No, manacorins! no hu poseu an es compte vei an això!

— —

Sa festa de St. Domingo anà de primera bona: ses completes i bendició de sa cisterna des Claustre el dissapte, l'ofici i es sermó i vespres des día, sa música, s'*alicorn*, es focs artificials, tot sortí molt garrit, i una gentada grossa que hi compareguè. Vaja, es *conventers* se liuïren. Así mos agrada.

—

Demà a l'esglesia de St. Vicens Ferrer hi ha festa de la Bta. Catalina Tomàs; hi ha de predicar el P. Antoni Casulleres. Molt bé.

—

La gent enguany pareix que va molt an es *Port*. No tenen mel·les que pelar, i si qualcún ne té, son ben poques; i ja que no poren pelar mel·les, posen es cuiro en remui. No res, bon profit!

— —

Es batre ja acabat de tot. Aquest any ès estat molt prim tammateix. Ses figueres presenten bona cara a pesar des molt de vent que ha fet i ses vegades que les ha socorrades. De garroves n'han comparegudas moltetes. Mes val así.

— —

Es día de Sant Jaume, sa Junta des Círcol d'Obres Catòlics, elegí per President el nostro bon amic D. Andreu Llabrés i per tresorer, s'altre bon amic l'amo'n Llorens Caldentey i Riera. Tot los sía enhorabona i que el Bon Jesús los assistesca an es desempeny des seu càrrec.

Tipo lit. de Amengual y Muntaner.